LIETUVOS RESPUBLIKOS
JURIDINIŲ ASMENŲ NEMOKUMO ĮSTATYMO NR. XIII-2221 1, 2, 4, 6, 9, 10, 15, 17, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 40, 41, 42, 43, 62, 63, 64, 77, 94, 95, 103, 104, 110, 111, 114, 130 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 102^1, 102^2, 102^3, 111^1 STRAIPSNIAIS IR ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LYDIMŲJŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 1, 2, 4, 6, 10, 15, 17, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 40, 41, 42, 43, 62, 63, 64, 77, 94, 95, 103, 104, 110, 111, 114, 130 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 102^1, 102^2, 102^3 ir 111^1 straipsniais ir Įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas įgyvendinant 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (toliau – Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva). Bendras Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos siekis – mažinti Europos Sąjungos (toliau – ES) vidaus rinkos veikimo kliūtis (pvz., susijusias su laisvo kapitalo judėjimo ar įsisteigimo laisve, susidarančias dėl skirtingų valstybių narių juridinių ir fizinių asmenų nemokumo reglamentavimo), todėl nustatyta:

- bendri reikalavimai restruktūrizavimo sistemų principams kiekvienoje valstybėje narėje;
- antros galimybės principas verslininkų nemokumo atveju;
- priemonės fizinių ir juridinių asmenų nemokumo procedūrų veiksmingumui didinti.

Kartu su Projektu teikiami lydimieji įstatymų pakeitimo projektai:

1) Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 5, 6, 7, 8, 14, 21, 23, 25, 29, 30, 31 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas (toliau – FABĮ projektas);

2) Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymo Nr. XII-2604 3, 6, 7 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymas (toliau – GDĮ projektas);

3) Lietuvos Respublikos darbo kodekso 208 straipsnio pakeitimo įstatymas (toliau – DK projektas);

4) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.66 straipsnio pakeitimo įstatymas (toliau – CK projektas, toliau kartu – įstatymų projektai).

Įstatymų projektų tikslas – įgyvendinti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvą, taip sudarant sąlygas didinti juridinių asmenų restruktūrizavimo ir fizinių asmenų bankroto procesų efektyvumą.

Pažymėtina, kad fizinių ir juridinių asmenų nemokumą reglamentuojantys teisės aktai atitinka didelę dalį Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatų. Pvz., Juridinių asmenų nemokumo įstatymu (toliau – JANĮ) reglamentuotas juridinių asmenų restruktūrizavimo procesas, kuriuo gali pasinaudoti juridiniai asmenys, patiriantys finansinių sunkumų, Fizinių asmenų bankroto įstatymas (toliau – FABĮ) iš esmės atitinka Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas dėl verslininkų skolų panaikinimo bei draudimo verstis veikla, taip pat yra reglamentuotos nemokumo procesų veiksmingumą didinančios priemonės – nemokumo administratorių kompetencijos užtikrinimas ir jų veiklos priežiūra, elektroninių ryšių priemonių naudojimas teismo procesuose.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų rengėja – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Atskaitomybės, audito, turto vertinimo ir nemokumo politikos departamento (direktorė Ingrida Muckutė, tel. 239 0164, el. p. ingrida.muckute@finmin.lt) Audito, turto vertinimo ir nemokumo valdymo skyrius (vedėja Siuzana Ščerbina-Dalibagienė, tel. 239 0052, el. p. siuzana.scerbina@finmin.lt) patarėja Rasa Stanislovaitienė, tel. 219 4423, el. p. rasa.stanislovaitiene@finmin.lt (Projektas) ir vyriausioji specialistė Dalia Šidagienė, tel. 239 0092, el. p. dalia.sidagiene@finmin.lt (Projekto lydimieji įstatymų projektai).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Juridinio asmens nemokumo tikimybė ir dėl jos kylančios pareigos

JANĮ apibrėžiama juridinio asmens finansinių sunkumų sąvoka, kurios reikšmė apima dvi galimas juridinio asmens būsenas, kai:

- juridinis asmuo yra nemokus;
- yra reali tikimybė, kad juridinis asmuo taps nemokus per artimiausius tris mėnesius.

Juridinio asmens, patiriančio finansinių sunkumų, tačiau dar netapusio nemokiu, vadovui atsiranda teisė inicijuoti nemokumo procesą. Juridiniam asmeniui tapus nemokiam, jo vadovui kyla pareigos, nustatytos JANĮ 6 straipsnyje:

- informuoti juridinio asmens dalyvius apie juridinio asmens nemokumą bei pasiūlyti spręsti juridinio asmens mokumo atkūrimo klausimą;
- nedelsiant inicijuoti nemokumo procesą;
- sužinojus, kad susitarimas dėl pagalbos finansiniams sunkumams įveikti yra nevykdomas arba netinkamai vykdomas, inicijuoti nemokumo procesą.

3.2. Nemokumo administratoriaus skyrimas restruktūrizavimo byloje

JANĮ nustatyta, kad restruktūrizavimo procesui administruoti nemokumo administratorius gali būti skiriamas, t. y. nemokumo administratorius restruktūrizavimo procese nėra privalomas, išskyrus, kai teismas priima nutartį nutraukti bankroto bylą ir iškelti restruktūrizavimo bylą. Nemokumo administratorius gali būti skiriamas, kai to prašo juridinis asmuo, kreditorių susirinkimas ar restruktūrizavimą inicijuojantis kreditorius. Jeigu nemokumo administratorius nėra paskirtas, jo teises ir pareigas *mutatis mutandis* įgyvendina juridinio asmens vadovas.

3.3. Juridinio asmens prievolių vykdymas iki restruktūrizavimo plano patvirtinimo

JANĮ 28 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kokias juridinio asmens prievoles draudžiama vykdyti nuo teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą arba nutraukti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad juridinio asmens, nemokumo administratoriaus arba įkaito turėtojo prašymu visų arba dalies prievolių vykdymo draudimas būtų netaikomas, jeigu tai palengvintų sprendimo dėl restruktūrizavimo plano priėmimą.

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 6 straipsnio nuostatos dėl atskirų vykdymo užtikrinimo priemonių sustabdymo atitinka JANĮ 28 straipsnio, nustatančio juridinio asmens prievolių vykdymo draudimą iki juridinio asmens restruktūrizavimo plano patvirtinimo, ir 110 straipsnio, nustatančio restruktūrizavimo plano pateikimo teismui terminus (pagrindinis terminas – 4 mėnesiai, bendras galimas ilgiausias terminas – 6 mėnesiai), nuostatas.

JANĮ nereglamentuojami atvejai, jei juridinio asmens restruktūrizavimo proceso metu dėl to paties juridinio asmens pateiktas prašymas inicijuoti bankroto procesą, taip pat nereglamentuojami tarp juridinio asmens ir jo kreditorių sudarytų sutarčių nutraukimo ar keitimo klausimai.

3.4. Sandorių ginčijimas restruktūrizavimo proceso metu

JANĮ apibrėžtos naujo juridinio asmens finansavimo ir tarpinio juridinio asmens finansavimo sąvokos, kurios atitinka Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 2 straipsnyje apibrėžtas naujo finansavimo priemonės ir tarpinio finansavimo priemonės sąvokas. Sandorių, kuriais juridiniam asmeniui suteiktas naujas ir (ar) tarpinis finansavimas, apsauga nustatyta JANĮ 64 straipsnyje. Tokiais sandoriais suteiktos finansavimo priemonės negali būti pripažintos negaliojančiomis, niekinėmis ar nevykdytinomis, išskyrus atvejus, jei sandoriai sudaryti pažeidžiant įstatymus arba apgaule.

3.5. Darbo santykių reguliavimas restruktūrizavimo proceso metu

JANĮ nereglamentuojami darbo santykiai restruktūrizavimo proceso metu. Lietuvos Respublikos darbo kodekso 51 straipsnyje nustatyta, kad restruktūrizavimas nekeičia darbuotojų darbo sąlygų ir negali būti teisėta priežastis nutraukti darbo santykius. Tai atitinka Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas, tačiau restruktūrizavimo plane gali būti numatyti struktūriniai pokyčiai, dėl kurių gali prireikti darbo santykių nutraukimo.

3.6. Darbuotojų reikalavimai restruktūrizavimo proceso metu

Pagal galiojantį reglamentavimą darbuotojų reikalavimai tenkinami iš restruktūrizuojamo juridinio asmens lėšų pagal nustatytą kreditorių eilę.

3.7. Restruktūrizavimo plano turinys, pritarimas jam ir tvirtinimas

JANĮ 104 straipsnyje nustatyta, kokia informacija turi būti pateikta restruktūrizavimo plane. Restruktūrizavimo plano projektui turi pritarti:

- dalyviai – kai pritaria susirinkime dalyvaujančių juridinio asmens dalyvių daugiau kaip 1/2 balsų dauguma (JANĮ 106 straipsnis);
- restruktūrizavimo plano paveikiamų kreditorių grupės – kai kiekvienoje kreditorių grupėje restruktūrizavimo plano projektui pritaria restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro daugiau kaip 1/2 visų teismo patvirtintų šios grupės kreditorių reikalavimų sumos (JANĮ 107 straipsnis).

Šios JANĮ nuostatos iš esmės atitinka Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 8 ir 9 straipsnių nuostatas, tačiau restruktūrizavimo planas neapima informacijos, susijusios su darbuotojų padėties aprašymu, darbo organizavimo struktūriniais pertvarkymais, paveikiamų ir nepaveikiamų kreditorių aprašymu.

Restruktūrizavimo planą tvirtina teismas, jei planas atitinka restruktūrizavimo plano turiniui nustatytus reikalavimus, JANĮ nustatytą restruktūrizavimo plano įgyvendinimo trukmę, jam yra pritarę juridinio asmens dalyviai ir restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai grupėse, yra pateiktas teismui.

JANĮ nenumatyta galimybė patvirtinti restruktūrizavimo planą, jei jam nepritaria juridinio asmens dalyviai arba restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai grupėse.

3.8. Fizinių asmenų bankrotas

Galiojantis FABĮ iš esmės įgyvendina daugumą Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatų dėl verslininkų skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla (III antraštinė dalis). Tačiau atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas, fizinių asmenų bankroto reguliavimas pildytinas nuostatomis dėl nuoseklesnio sureguliavimo fizinio asmens, kai jis yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, ir šio juridinio asmens bankroto procesų konsolidavimo, nemokumo administratoriaus darbo užmokesčio susiejimo su veiksmingu

procedūrų vykdymu, darbo santykių juridinių asmenų bankroto proceso metu, fizinių asmenų bankroto procesų duomenų teikimo elektroninių ryšių priemonėmis.

3.9. Nemokumo procesų duomenys

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 29 straipsnyje nustatyta, kokius nemokumo procesų duomenis valstybės narės turi kiekvienais metais rinkti ir tvarkyti bei teikti Europos Komisijai jos nustatyta forma. Vadovaujantis JANĮ 134 straipsnio 4 punktu priežiūros institucija renka, tvarko ir skelbia informaciją apie nemokumo administravimo procesus. Audito, vertinimo ir nemokumo informacinės sistemos nuostatuose[1] nurodyta, kokie duomenys apie nemokumo procesus yra renkami ir tvarkomi. Atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 29 straipsnį minėti nuostatai turės būti patikslinti pagal numatomus rinkti duomenis.

3.10. Kiti patikslinimai, susiję su nemokumo procedūrų veiksmingumo didinimu:

– JANĮ 1 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kokiems subjektams netaikomos JANĮ nuostatos, reguliuojančios juridinių asmenų restruktūrizavimo procesą, o to paties straipsnio 6 dalyje nustatyta, kokių įstatymų atvejais JANĮ taikomas tiek, kiek neprieštarauja šioje dalyje nurodytiems įstatymas.

– JANĮ 10 straipsnyje nustatyta galimybė teismui taikyti laikinąsias apsaugos priemones susitarimo dėl pagalbos laikotarpiu.

– Nei JANĮ, nei FABĮ nėra nustatytos nemokumo administratoriaus funkcijos administruoti žemės ūkio subjektų reikalavimų tenkinimo 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1408/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai žemės ūkio sektoriuje (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 1408/2013) ir Vyriausybės nustatyta tvarka.

– JANĮ ir Civilinio proceso kodekse nėra nustatyto konkretaus termino, per kurį gali būti skundžiami nemokumo proceso dalyvių sprendimai ir (ar) veiksmai (neveikimas) nemokumo proceso metu.

– JANĮ 41 nustatyta kreditorių reikalavimų, atsiradusių iki nemokumo bylos iškėlimo, pateikimo teismui tvarka. Kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė nustatyta juridinio asmens bankroto atveju JANĮ 94 straipsnyje, tačiau juridinio asmens restruktūrizavimo proceso metu susidariusių neįvykdytų prievolių tenkinimo eilė nėra pakankamai aiškiai nustatyta.

– JANĮ nustato nemokumo administratoriaus juridinio asmens pareigą informuoti priežiūros instituciją, jei yra keičiamas šio nemokumo administratoriaus konkrečiam bankroto procesui paskirtas atsakingas darbuotojas. Pažymėtina, kad nemokumo administratoriaus juridinio asmens darbuotojui atsakingam už bankroto proceso administravimą taikomi reikalavimai siekiant užtikrinti, kad nemokumo administratorių juridinių asmenų paskyrimo administruoti bankroto procesą atveju, toks administratorius negalėtų paskirti konkretaus bankroto proceso administravimui savo darbuotojo neatitinkančio kriterijų pagal kuriuos nemokumo administratoriaus atrankoje buvo paskirtas nemokumo administratorius juridinis asmuo.

– JANĮ nereguliuoja nemokumo administratoriaus administruojant restruktūrizavimo procesą atlygio dydžio nustatymo, tai yra sutartinis nemokumo administratoriaus ir juridinio asmens klausimas.

– Bankroto proceso metu naudojant įkeistą turtą pagal JANĮ numatyta, kad šio turto išlaikymo išlaidos laikomos ūkinės komercinės veiklos išlaidomis.

[1] Patvirtinti Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2019 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. V1-165

– JANĮ nustatyta, kad teismai visas nutartis, kurioms įsigaliojus keičiasi juridinio asmens statusas, tiesiogiai teikia Juridinių asmenų registro tvarkytojui, tačiau dėl nepakankamo teisinio reguliavimo teisinis statusas sutarčių pagrindu neregistruojamas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Juridinio asmens nemokumo tikimybė ir dėl jos kylančios pareigos

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvoje nustatytos juridinio asmens galimybės pasinaudoti restruktūrizavimo sistema su finansiniais sunkumais susiduriantiems juridiniams asmenims iškilus nemokumo tikimybei (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 2 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1 dalis). Kartu Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva nustatomos juridinio asmens vadovo pareigas, esant nemokumo tikimybei (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 19 straipsnis).

Atsižvelgiant į nurodytas Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas, Projekte siūloma nustatyti juridinio asmens būseną – juridinio asmens nemokumo tikimybę (Projekto 2 straipsnio 7^1 dalis), kuri būtų suprantama kaip juridinio asmens padėtis, kai yra reali tikimybė kad juridinis asmuo taps nemokus per artimiausius tris mėnesius. Projektu patikslinamas JANĮ 4 straipsnis nustatant, kad teisė inicijuoti juridinio asmens nemokumo procesą atsiranda esant juridinio asmens nemokumo tikimybei.

Siekiant skatinti pasinaudoti juridinių asmenų restruktūrizavimo galimybe, juridinių asmenų vadovai turi nebijoti imtis pagrįstų verslo sprendimų ir pagrįstos rizikos, kas galėtų padidinti potencialiai gyvybingų įmonių restruktūrizavimo sėkmės tikimybę. Jeigu juridinis asmuo patiria finansinių sunkumų, t. y. dar netapus nemokiu, bet jau atsiradus nemokumo tikimybei, vadovas turi imtis veiksmų, kad būtų sumažinti nuostoliai ir išvengta nemokumo.

Remiantis Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvoje nustatytomis juridinio asmens vadovo pareigomis, Projekte siūloma juridinio asmens vadovo pareigas skirstyti atsižvelgiant į juridinio asmens padėtį – esant juridinio asmens nemokumo tikimybei ir juridiniam asmeniui tapus nemokiam (Projektu keičiamas JANĮ 6 straipsnis). Esant juridinio asmens nemokumo tikimybei, jo vadovas turi imtis šių veiksmų:

- informuoti juridinio asmens dalyvius ir siūlyti spręsti finansinių sunkumų klausimą;
- siekti apsaugoti kreditorių interesus;
- vengti tyčinių ir neatsargių veiksmų, kuriais būtų keliamas pavojus juridinio asmens gyvybingumui.

Juridiniam asmeniui tapus nemokiam, juridinio asmens vadovui kyla pareiga:

- nedelsiant inicijuoti nemokumo procesą;
- kai tampa žinoma ar turėjo būti žinoma, kad susitarimas dėl pagalbos finansiniams sunkumams įveikti nevykdomas arba netinkamai vykdomas, inicijuoti nemokumo procesą.

Pažymėtina, kad įgyvendinant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 3 straipsnio nuostatas dėl perspėjimo priemonių, skirtų nustatyti aplinkybes dėl kurių galėtų atsirasti juridinio asmens nemokumo tikimybė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 1125 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimo Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ įtvirtintos sąlygos ankstyvojo perspėjimo sistemos veikimui Lietuvoje. Ankstyvojo perspėjimo sistema skirta padėti verslui, susidūrusiam su finansiniais sunkumais, ir apima šiuos etapus:

- juridinių asmenų, kuriems gresia nemokumas, nustatymas ir informavimas apie tai kartu nurodant, kur galima kreiptis dėl pagalbos;
- konsultacijų juridiniams asmenims teikimas.

4.2. Nemokumo administratoriaus skyrimas restruktūrizavimo byloje

Siekiant skatinti naudotis juridinių asmenų restruktūrizavimo galimybe, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvoje nurodoma, kad juridinis asmuo turi išlaikyti savo turto valdymą ir kontrolę, taip pat gali vykdyti restruktūrizavimo procesą nepaskyrus nemokumo administratoriaus. Vis dėlto, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvoje nustatyti tam tikri atvejai, kada nemokumo administratorių būtina paskirti vykdant juridinio asmens restruktūrizavimo procesą, tokiu būdu siekiant sklandesnio pritarimo restruktūrizavimo planui ir jo patvirtinimo (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalis). Atitinkamai Projektu siūloma papildyti JANĮ 35 straipsnį 2^1 ir 5 dalimis, kuriose nustatoma, kad nemokumo administratorius turi būti paskirtas juridinio asmens restruktūrizavimo byloje šiais atvejais:

- teismui priėmus sprendimą, kad nemokumo administratoriaus skyrimas yra būtinas juridinio asmens ir jo kreditorių interesų apsaugai užtikrinti;

- teismui priėmus sprendimą patvirtinti restruktūrizavimo planą, neatsižvelgiant į plano paveikiamų kreditorių grupių nepritarimą;

- juridinio asmens arba kreditorių, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro daugiau kaip 1/2 visų teismo patvirtintų kreditorių reikalavimų sumos, motyvuotu prašymu.

Remiantis Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 5 straipsnio 3 dalies c punktu, jei nemokumo administratorius skiriamas kreditorių prašymu, atlygį nemokumo administratoriui turėtų mokėti prašymą pateikę kreditoriai. Atsižvelgiant į šios nuostatos praktinio įgyvendinimo ypatumus – galimą didelį kreditorių skaičių ir dėl to išskaidomą atlygio sumą bei jos sumokėjimą – siūloma nustatyti, kad šiuo atveju nemokumo administratoriui atlygis būtų mokamas iš kreditorių patenkintų reikalavimų sumos. Tokiu būdu būtų išvengta papildomos administracinės naštos nemokumo administratoriui gaunant mokėjimų pavedimus tiesiogiai iš kreditorių bei sudarytų sąlygas užtikrinti efektyvų restruktūrizavimo procesą, o kreditoriams nereikėtų iš karto nuosavomis lėšomis užtikrinti atlygio nemokumo administratoriui apmokėjimo. Pažymėtina, kad šiuo atveju nemokumo administratoriaus atlygis priklauso nuo to, kaip efektyviai ir sėkmingai vykdys juridinio asmens restruktūrizavimo procesą. Atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 27 straipsnio 4 dalį, pagal kurią nemokumo specialisto darbo užmokestį reglamentuotų taisyklės, atitinkančios veiksmingo procedūrų atlikimo tikslą, nemokumo administratoriaus atlygis tiesiogiai susiejamas su jo darbo rezultatais, t. y. jei restruktūrizavimo proceso metu nebus patenkinti kreditorių reikalavimai (visiškai ar iš dalies), tai trūkstama reikalavimų patenkinimo dalimi mažės nemokumo administratoriaus atlygio suma.

Veiksmingas restruktūrizavimo procesas taip pat siejamas ir su nemokumo administratoriaus kompetencija, todėl skiriant nemokumo administratorių restruktūrizavimo procese turėtų būti atsižvelgiama į jo patirtį vertinant konkretų atvejį. Atsižvelgiant į tai, Projektu keičiamo JANĮ 35 straipsnio 2 dalis papildoma siūlant nustatyti, kad teismas gavęs nemokumo administratoriaus kandidatūras ir skirdamas nemokumo administratorių atsižvelgtų į šio įstatymo 34 straipsnio 4 dalies 2 punkte nustatytus nemokumo administratoriaus veiklą apibūdinančius kriterijus. Pažymėtina, kad Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos interneto svetainėje viešai skelbiama informacija apie visų nemokumo administratorių turimą užimtumą (darbo krūvį), matomi administruojami ir baigti nemokumo procesai (darbo patirtis), skelbiama nemokumo procesų trukmė (veiklos rezultatas), galiojančios poveikio priemonės. Siūlymu siekiama, kad teismas skirdamas nemokumo administratorių iš kelių kandidatūrų atsižvelgtų į viešai prieinamą informaciją, apibūdinančią nemokumo administratoriaus veiklą, pvz., ar turima darbo patirtis apima ir restruktūrizavimo procesus, yra (nėra) galiojančių poveikio priemonių. Taip pat šios informacijos galima paprašyti pateikti Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos.

Atsižvelgiant į siūlomus JANĮ 35 straipsnio pakeitimus, susijusius su nemokumo administratoriaus skyrimu restruktūrizavimo byloje, patikslinama JANĮ 35 straipsnio 3 dalis, kad

teismui prašymas skirti nemokumo administratorių ne vien tik teikiamas ir pasiūloma jo kandidatūra, bet toks prašymas teikiamas ir (arba) pasiūloma nemokumo administratoriaus kandidatūra. Kartu šiose dalyje siūloma atsisakyti perteklinių žodžių „iš įrašytų į Nemokumo administratorių sąrašą asmenų“, kadangi pagal JANĮ 126 straipsnio 5 dalį asmuo įgyja teisę administruoti nemokumo procesus nuo asmens įrašymo į Nemokumo administratorių sąrašą dienos ir nuo šio momento yra laikomas nemokumo administratoriumi.

Atsižvelgiant į tai, kad tam tikrais atvejais nemokumo administratoriui atlygį restruktūrizavimo procese turėtų mokėti kreditoriai, taip pat kadangi gali būti ne vien nemokumo administratoriaus kandidatūra, bei siekiant aiškaus informacijos pateikimo apie nemokumo administratoriui numatomą atlygį, užkertant galimus ginčus vėlesniais etapais dėl jo dydžio, siūloma Projektu papildyti JANĮ 35 straipsnio 4 dalį 4 punktu, pagal kurį prašyme paskirti nemokumo administratorių turi būti nurodyta ir siūlomo atlygio už restruktūrizavimo proceso administravimą nemokumo administratoriui suma.

4.3. Juridinio asmens prievolių vykdymas iki restruktūrizavimo plano patvirtinimo

Atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos siekį sudaryti sąlygas lengvesniam derybų dėl restruktūrizavimo plano procesui, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 7 straipsnyje nustatoma, kad restruktūrizavimo proceso metu draudimo vykdyti prievoles laikotarpiu suspenduojama juridinio asmens vadovo pareiga kreiptis dėl juridinio asmens bankroto proceso inicijavimo. Pagal šią nuostatą Projekte nauja dalimi papildomas JANĮ 15 straipsnis nustatant, kad jeigu juridiniam asmeniui yra iškelta restruktūrizavimo byla ir teismui yra pateikiamas pareiškimas dėl bankroto bylos iškėlimo juridiniam asmeniui, toks pareiškimas paliekamas nenagrinėtas. Siekiant užtikrinti, kad bankroto procesas nebūtų iniciuojamas iki restruktūrizavimo plano patvirtinimo, t. y. pačioje pradinėje restruktūrizavimo stadijoje kol yra taikomas juridinio asmens prievolių vykdymo sustabdymas – 4 mėnesių laikotarpiu, patikslinamas JANĮ 114 straipsnio 2 dalyje nurodytas terminas, per kurį yra vertinamos aplinkybės dėl kurių gali būti nutraukta restruktūrizavimo byla, susiejant jį su restruktūrizavimo plano parengimo laikotarpiu ir pailginant nuo 3 iki 4 mėnesių.

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 6 straipsnio 9 dalyje taip pat nustatyti reikalavimai, kokiais atvejais turi būti numatyta galimybė panaikinti prievolių vykdymo draudimą. JANĮ 28 straipsnio 2 dalyje nustatyti atvejai, kada teismas gali netaikyti visų ar dalies nustatytų prievolių vykdymo draudimų, tačiau remiantis Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 6 straipsnio 9 dalies a punktu, minėta JANĮ dalis papildyta atveju, kai paaiškėja, kad restruktūrizavimo plano projektui nepritars juridinio asmens dalyviai arba bent viena kreditorių grupė.

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 7 straipsnyje reglamentuojamos restruktūrizuojamo juridinio asmens ir kitų subjektų sudarytų sutarčių, kurios laikomos esminėmis juridinio asmens veiklai, vykdymo (nutraukimo arba sąlygų keitimo) sąlygos prievolių vykdymo sustabdymo laikotarpiu. Projektu siūloma JANĮ 2 straipsnį papildyti nauja 7^1 dalimi ir apibrėžti naują sąvoką *esminė sutartis*, kuri būtų suprantama kaip juridinio asmens ir kito subjekto sudaryta sutartis, kuri yra būtina juridinio asmens veiklos tęstinumui užtikrinti ir kurią nutraukus juridinis asmuo nebegalėtų vykdyti ūkinės komercinės veiklos. Esminėmis laikomas sutartis būtų draudžiama nutraukti arba keisti jų sąlygas juridinio asmens nenaudai, jeigu jos sudarytos ir kreditorių reikalavimai dėl jų susidarė iki teismo nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos ir jų terminai nėra suėję.

Esminių sutarčių vykdymo užtikrinimas svarbus juridinio asmens gyvybingumo išsaugojimui. Juridinio asmens įprastos veiklos tęstinumui užtikrinti būtinos sutartys galėtų apimti elektros, dujų, vandens tiekimo, telekomunikacijų, mokėjimo paslaugų teikimą, taip pat nuomos,

licencijų, ilgalaikes tiekimo, franšizės ar panašaus pobūdžio sutartis. Taip pat svarbu užtikrinti, kad šios sutartys turėtų būti pagrįstai pripažįstamos esminėmis. Šiuo tikslu siūloma, kad informacija apie esmines sutartis bei tai pagrindžianti informacija būtų pateikiama pareiškime teismui dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo ir teismo nutartyje iškelti restruktūrizavimo bylą (Projektu papildoma JANĮ 17 straipsnio 3 dalis nauju 6 punktu ir 26 straipsnio 2 dalis nauju 4 punktu). Kreditoriams ir kitiems subjektams paliekama teisė ginčyti sutarties pripažinimą esmine, jeigu pateikiami įrodymai, kad sutarties tolesnis vykdymas nepagrįstai pažeistų jų interesus.

Perkeliant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 7 straipsnio 5 dalį, Projektu JANĮ papildytame 102^1 straipsnyje nustatoma, kad bet kokios restruktūrizuojamo juridinio asmens ir kreditoriaus sudarytos sutartys, kurių terminai nėra suėję, negali būti nutraukiamos ar keičiamos juridinio asmens nenaudai vien dėl to, kad teismas priėmė nutartį dėl pareiškimo teismui dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo priėmimo arba juridiniam asmeniui yra iškelta restruktūrizavimo byla. Vertinant tokias sutarties nutraukimo priežastis, turėtų būti atsižvelgiama į tai, ar restruktūrizuojamas asmuo tinkamai vykdo savo prievoles sutarties atžvilgiu, o sutarties nutraukimo priežastyse neįžvelgiama sąsajų su numatomu ar pradėtu juridinio asmens restruktūrizavimo procesu.

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 2 straipsnio 12 dalies, kuri apibrėžia restruktūrizavimo srities specialisto sąvoką, nurodoma, kad viena iš restruktūrizavimo srities specialisto užduočių yra prižiūrėti skolininko veiklą derybų dėl restruktūrizavimo plano laikotarpiu, t. y. iki teismo nutarties patvirtinti restruktūrizavimo planą, ir apie ją pranešti teisminei arba administracinei institucijai. Perkeliant šią nuostatą Projektu siūloma papildyti JANĮ 103 straipsnio 1 dalį 11 punktu, numatant nemokumo administratoriaus funkciją informuoti teismą, jeigu juridinis asmuo veikia pažeisdamas JANĮ nustatytus reikalavimus dėl veiksmų, draudžiamų vykdyti laikotarpiu iki restruktūrizavimo plano patvirtinimo. Teismas, gavęs informacijos apie JANĮ 28 straipsnio 1 dalies punktų, kuriuos nemokumo administratorius gali pastebėti administruodamas nemokumo procesą, nuostatų vykdymo pažeidimus, turėtų įvertinti jų mastą ir pagal tai priimti sprendimus dėl restruktūrizavimo proceso vykdymo tinkamumo. Atsižvelgiant į tai, siūloma papildyti Projektu keičiamą JANĮ 114 straipsnio 1 dalį 1^1 punktu ir nustatyti, kad dėl tokių pažeidimų teismas galėtų nutraukti restruktūrizavimo procesą.

4.4. Sandorių ginčijimas restruktūrizavimo proceso metu

Naujo ir tarpinio finansavimo priemonės gali būti gyvybiškai reikalingos restruktūrizavimo planui įgyvendinti. Projektu siūloma aiškiai atskirti finansavimo priemonių apsaugai taikomas nuostatas bankroto ir restruktūrizavimo procesų metu ir JANĮ papildyti nauju 102^2 straipsniu dėl sandorių ginčijimo restruktūrizavimo proceso metu. Perkeliant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 17 straipsnio nuostatas, Projekte siūloma nustatyti:

- sandoriai, kuriais juridiniam asmeniui suteiktas naujas ir (ar) tarpinis finansavimas, negali būti pripažinti negaliojančiais, išskyrus įstatymų pažeidimų atvejus arba apgaulę;

- kreditoriams, suteikusiems naują ir (ar) tarpinį finansavimą, negali būti taikoma civilinė, administracinė atsakomybė arba kilti baudžiamoji atsakomybė, argumentuojant, kad toks finansavimas sukelia neigiamų pasekmių visų kreditorių interesams, išskyrus atvejus, kai tai buvo padaryta pažeidžiant įstatymus arba apgaule.

Be naujo ir tarpinio finansavimo priemonių, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 18 straipsnyje nustatoma kitų su juridinio asmens restruktūrizavimu susijusių sandorių apsaugos tvarka. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas naudotis restruktūrizavimo galimybėmis, sandoriams, kurie yra pagrįsti ir nedelsiant reikalingi, kad būtų pritarta restruktūrizavimo planui arba jis būtų įgyvendinamas, taip pat nustatoma apsauga dėl jų pripažinimo negaliojančiais. Tokie sandoriai turėtų apimti restruktūrizavimo plano rengimo, konsultavimosi išlaidas, juridinio asmens darbuotojų

darbo užmokesčio mokėjimą ir kitus atsiskaitymus, būtinus vykdant įprastinę juridinio asmens ūkinę komercinę veiklą.

Naujo ir tarpinio finansavimo, taip pat kitų su restruktūrizavimo procesu susijusių sandorių reglamentavimas ypač svarbus norint sudaryti sąlygas pasiekti restruktūrizavimo tikslus ir užtikrinti viso proceso veiksmingumą, nes atitinkama apsauga gali turėti lemiamą įtaką juridiniam asmeniui restruktūrizavimo proceso metu susidūrus su finansavimo stoka.

4.5. Darbo santykių reguliavimas restruktūrizavimo proceso metu

Šiuo metu JANĮ darbo santykių restruktūrizavimo metu nereguliuoja, pagal teismų taikomą praktiką restruktūrizuojant darbdavį, darbo sutartys nutraukiamos vadovaujantis Darbo kodekso 57 straipsniu – darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės, t. y. kai darbuotojo atliekama darbo funkcija darbdaviui tampa pertekline dėl darbo organizavimo pakeitimų ir viena iš to priežasčių – darbdavio restruktūrizavimas. Siekiant tarpusavyje suderinti JANĮ ir DK nuostatas, JANĮ naujame 102^3 straipsnyje siūloma nustatyti, kad restruktūrizavimo plane numatyti darbo organizavimo struktūriniai pertvarkymai vykdomi Darbo kodekse nustatyta tvarka.

Siekiant užtikrinti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 13 straipsnyje nurodytas individualias ir kolektyvines darbuotojų teises, siūloma papildyti Darbo kodekso 208 straipsnį nurodant, kad su darbuotojų atstovais konsultuojamasi prieš priimant sprendimą dėl restruktūrizavimo. Projektu JANĮ papildomas nauju 102^3 straipsniu dėl darbo santykių reguliavimo restruktūrizavimo proceso metu ir nurodoma darbuotojų atstovų informavimo apie restruktūrizavimo bylos iškėlimą, restruktūrizavimo plano rengimą ir konsultavimosi su jais rengiant ir įgyvendinant restruktūrizavimo planą tvarka.

4.6. Darbuotojų reikalavimai restruktūrizavimo proceso metu

Atsižvelgiant į tai, kad pagal 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam 2 straipsnį „darbdavys laikomas nemokiu, jeigu pagal atitinkamos valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus pateikiamas prašymas pradėti kolektyvinius procesinius veiksmus dėl darbdavio nemokumo, apimant darbdavio viso turto ar jo dalies atėmimą bei likvidatoriaus ar asmens, atliekančio panašų darbą, paskyrimą, o pagal pirmiau minėtus įstatymus ir kitus teisės aktus kompetentinga institucija <...> nusprendė pradėti procesinius veiksmus arba nustatė, jog darbdavio įmonė yra visiškai uždaryta arba verslas baigtas vykdyti, o esamo turto nepakanka, kad būtų prasminga pradėti procesinius veiksmus“, ir įgyvendinant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 13 straipsnio c punkto nuostatas, Lietuvos Respublikos garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatyme siūloma nustatyti, kad Garantinio fondo išmokos būtų skiriamos ir restruktūrizuojamų įmonių darbuotojams.

Restruktūrizuojamų įmonių darbuotojams siūloma mokėti tokio pat dydžio išmokas kaip ir darbdavio bankroto atveju. JANĮ 42 straipsnio 4–6 dalių nuostatos dėl kreditorių reikalavimų tvirtinimo ir teismo nutarties teikimo Garantinio fondo administratoriui taikomos nemokumo procesams (ir bankroto, ir restruktūrizavimo), todėl JANĮ keisti nereikia.

Atsižvelgus į tai, kad Garantinio fondo administratorius nuo 2020 m. sausio 1d. išmokas darbuotojams moka tiesiogiai pagal teismo nutartyje patvirtintus darbuotojų reikalavimus, siekiant užtikrinti teisingą išmokų apskaičiavimą GDĮ projekte siūloma pabrėžti, kad darbuotojų reikalavimai teismo nutartyje ar kreditorių susirinkimo sprendime turi būti nurodomi atskaičius darbuotojo mokėtinas valstybinio socialinio draudimo įmokas, pensijų kaupimo įmokas pagal Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymą, privalomojo sveikatos draudimo įmokas, mokėtiną gyventojų pajamų mokestį taip pat darbuotojų reikalavimai nurodomi atskirai pagal Juridinių

asmenų nemokumo įstatyme ar Fizinių asmenų bankroto įstatyme nustatytus reikalavimų tenkinimo etapus.

4.7. Restruktūrizavimo plano turinys, pritarimas jam ir tvirtinimas

Perkeliant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 9 straipsnyje nurodytus restruktūrizavimo plano turinio reikalavimus, Projektu papildomas JANĮ 104 straipsnis nustatant, kad restruktūrizavimo plane, be kitos nustatytos informacijos, turi būti nurodoma:

- darbuotojų padėties aprašymas, taip pat numatomas atleisti darbuotojų skaičius, jei tai būtų numatoma;
- bendri darbo organizavimo struktūrinių pertvarkymų padariniai: informacija apie darbuotojus, nurodant ir numatomą atleisti darbuotojų skaičių, darbuotojų darbo sąlygas, pvz., sutrumpinto darbo laiko taikymas ir pan.;
- informacijos teikimo ir konsultavimosi vadovaujantis Darbo kodekso nuostatomis su darbuotojų atstovais tvarka;
- informacija apie kreditorius, kurie yra paveikiami restruktūrizavimo plano ir kurie nėra paveikiami restruktūrizavimo plano, nurodant, kodėl šie kreditoriai nėra paveikiami restruktūrizavimo plano.

Restruktūrizavimo procesu siekiama sudaryti galimybes finansinius sunkumus išspręsti ankstyvame etape, kai tikėtina, kad dar galima atkurti juridinio asmens mokumą ir užtikrinti verslo gyvybingumą. Būtent restruktūrizavimo plane numatytos priemonės turi sudaryti galimybes užkirsti kelią juridinio asmens bankrotui.

Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 11 straipsnyje nustatyta galimybė patvirtinti restruktūrizavimo planą esant šio plano paveikiamų kreditorių grupių nepritarimui. Tokį sprendimą teismas galėtų priimti juridinio asmens arba kreditorių, esant juridinio asmens pritarimui, siūlymu ir kai yra tenkinamos visos šios sąlygos (Projektu JANĮ papildomas nauju 111^1 straipsniu):

- restruktūrizavimo planas atitinka JANĮ nustatytus restruktūrizavimo planui keliamus turinio, įgyvendinimo trukmės, darbuotojų atstovų informavimo reikalavimus, jam nėra pritarę restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai grupėse, planas pateiktas teismui;
- dėl restruktūrizavimo plano projekte nustatytų priemonių šio plano projektui nepritarusių kreditorių reikalavimų tenkinimo apimtis nebūtų mažesnė negu bankroto atveju;
- restruktūrizavimo plano projekte numatytos naujo finansavimo priemonės yra būtinos restruktūrizavimo planui įgyvendinti ir neriboja restruktūrizavimo plano projektui nepritarusių kreditorių interesų;
- restruktūrizavimo plano projekte numatytos priemonės būtinos juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti gyvybingumą ir išvengti bankroto;
- restruktūrizavimo planui pritarė kreditorių, kurių reikalavimai užtikrinti įkeitimu ir (ar) hipoteka, grupės kreditoriai arba kreditorių grupė, kurios kreditorių jokie reikalavimai nebūtų patenkinami bankroto atveju, taip pat įvertinus ir kreditorių reikalavimų tenkinimo galimybių vertinę išraišką juridinio asmens pardavimo atveju;
- nei viena restruktūrizavimo plano paveikiamų kreditorių grupė pagal restruktūrizavimo planą negautų sumos, kuri viršytų jos kreditorių reikalavimus.

Pažymėtina, kad Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 9 straipsnio 3 dalis numato galimybę atsisakyti juridinio asmens dalyvių pritarimo restruktūrizavimo planui. Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos preambulės 59 punktas numato, kad kai juridinio asmens dalyviai turi teisę balsuoti dėl restruktūrizavimo plano, turėtų būti numatytos galimybės patvirtinti tokį planą pasitelkus taisykles, taikomas esant paveikiamų kreditorių grupių nepritarimui. Atkreiptinas dėmesys, kad įvairių šalių patirtis dėl juridinio asmens dalyvių pritarimo restruktūrizavimo planui yra labai įvairi: nuo atvejų, kai restruktūrizavimo planui turi pritarti tik kreditoriai, pritarti turi tik restruktūrizavimo plano paveikiami juridinio asmens dalyviai, iki dalyvių, kaip atskiros grupės,

balsuojančios dėl restruktūrizavimo plano, nustatymo. Siekiant efektyvesnio perspektyvių restruktūrizavimo planų patvirtinimo ir sudarant galimybę išsaugoti gyvybingo verslo, kuris gali būti svarbus savo veiklos mastu arba pobūdžiu šalies ekonomikai, siūloma pasinaudoti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos galimybe ir numatyti Projektu papildomame JANĮ 111^1 straipsnyje galimybę teismui patvirtinti restruktūrizavimo planą nesant juridinio asmens dalyvių pritarimui, kai tenkinamos visos šios sąlygos:

- restruktūrizavimo planas atitinka jam keliamus JANĮ 104, 105 ir 110 straipsniuose nurodyti reikalavimus;

- dėl restruktūrizavimo plano projekte nustatytų priemonių nepasikeistų šiam planui nepritarusių dalyvių nuosavybės teisių ir (arba) prievolinių teisių ir (ar) pareigų, susijusių su juridiniu asmeniu, apimtis;

- restruktūrizavimo planui pritarė restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai grupėse, jeigu kiekvienoje kreditorių grupėje restruktūrizavimo planui pritarė restruktūrizavimo plano paveikiami kreditoriai, kurių reikalavimų suma vertine išraiška sudaro daugiau kaip 2/3 visų teismo patvirtintų šios grupės kreditorių reikalavimų sumos.

Projektu JANĮ 111 straipsnis papildomas naujomis 6–7 dalimis, nustatant, kad teismas turi vertinti aplinkybes dėl nepritarusių kreditorių reikalavimų tenkinimo apimties dydžio bankroto atveju, jei restruktūrizavimo planą apskundžia šiam planui nepritaręs kreditorius, nepriklausomai nuo to ar restruktūrizavimo planas tvirtinamas esant kreditorių grupių pritarimui ar tvirtinant šį planą esant paveikiamų kreditorių nepritarimui. Šiuo atveju teismui numatoma galimybė pasitelkti teismo ekspertą. Šios nuostatos perkelia Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 10 straipsnio 2 dalies ir 14 straipsnio 1–2 dalių nuostatas.

4.8. Fizinių asmenų bankrotas

FABĮ projektu siekiama įtvirtinti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas dėl fizinių asmenų – verslininkų apsaugos, pasibaigus fizinio asmens bankroto procesui, suderinti FABĮ nuostatas su įgyvendinant šią direktyvą teikiamais JANĮ ir Darbo kodekso pakeitimais.

FABĮ projekte siūloma nuosekliau sureguliuoti fizinio asmens, kai jis yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, ir šio juridinio asmens bankroto procesų konsolidavimą. Atsisakius iškelti tokio fizinio asmens bankroto bylą, išieškojimas iš fizinio asmens nebūtų atnaujinamas, o visi bylos dokumentai būtų perduodami neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Bankroto bylą nagrinėjantis teismas vienoje byloje spręstų fizinio asmens turto realizavimo ir (ar) išieškojimo klausimus.

Siekiant įgyvendinti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas, kad nemokumo specialistų darbo užmokestis atitiktų veiksmingo procedūrų atlikimo tikslą ir būtų nustatytos procedūros, skirtos ginčams dėl administratoriaus darbo užmokesčio spręsti, FABĮ projekte numatoma suteikti galimybę administratoriui ginčyti atlyginimo sumą, nuomonę dėl administravimo išlaidų pagrindimo pateikiant išvadoje dėl mokumo atkūrimo plano. Ši išvada kreditorių susirinkimui ir teismui pateikiama kartu su fizinio asmens mokumo atkūrimo planu (toliau – planas). Administravimo išlaidos yra plano sudėtinė dalis, todėl kreditoriai, priimdami sprendimą dėl plano, vertintų ne tik planą, bet ir administratoriaus išvadą, ir, jei kreditorių susirinkimas pritartų neigiamai administratoriaus išvadai (kad nėra galimybių įgyvendinti planą ir (arba) administravimo išlaidos pernelyg didelės ar pernelyg mažos), planas turėtų būti tikslinamas.

Pagal siūlomus Darbo kodekso pakeitimus FABĮ projekte siūloma nustatyti, kad fizinio asmens bankroto proceso metu *mutatis mutandis* taikomos Juridinių asmenų nemokumo įstatymo nuostatos, reglamentuojančios darbo santykius juridinių asmenų bankroto proceso metu, kai fizinio

asmens vykdoma individuali ir (ar) ūkininko veikla nutraukiama, ir darbo santykius juridinių asmenų restruktūrizavimo proceso metu, kai veikla tęsiama.

Atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 28 straipsnio nuostatas, numatančias veiksmus, kuriuos turi galėti atlikti elektroninio ryšio priemonėmis nemokumo administratorius, teismas restruktūrizavimo, bankroto ir fizinių asmenų bankroto procesuose, siūloma FABĮ projektu numatyti kreditorių informavimą per priežiūros institucijos informacinę sistemą fizinių asmenų bankroto atveju (FABĮ projektu keičiami FABĮ 6, 14, 25 ir 31 straipsniai. Analogiškos nuostatos yra įtvirtintos JANĮ 32 ir 33 straipsniuose ir kreditorių informavimas elektroninių ryšių priemonėmis būtų užtikrintas ir fizinių asmenų bankroto ir juridinių asmenų nemokumo atvejais. Atsižvelgiant į tai, kad šių nuostatų įgyvendinimui reikalingi techniniai sprendimai, šių nuostatų įsigaliojimo data siūloma 2023 m. sausio 1 d., kuri atitinka nustatytą datą dėl JANĮ 32 ir 33 straipsnių įsigaliojimo.

FABĮ 29 straipsnio 7 dalies pakeitimai atlikti vykdant Ministro Pirmininko pavedimą atsižvelgiant į Seimo valdybos 2020 m. lapkričio 5 d. sprendimą Nr. SV-S-1690, nustatyta tvarka parengti ir pateikti Vyriausybei Konstitucinio Teismo 2017 m. gegužės 19 d. nutarimui Nr. KT5-N4/2017 „Dėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ įgyvendinti reikalingą FABĮ 29 straipsnio 7 dalies pakeitimo įstatymo projektą, įvertinus Seimo kanceliarijos Teisės departamento pasiūlymus dėl šio Konstitucinio Teismo nutarimo įgyvendinimo. Projekte taip pat atsižvelgta į Lietuvos banko 2020 m. kovo 31 d. rašte Nr. S 2020/(21.13.E-2101)-12-2152 „Dėl Lietuvos banko paskirtų piniginių baudų nurašymo fizinių asmenų bankroto procese“ išdėstytą informaciją dėl FABĮ 29 straipsnio 7 dalyje įtvirtintų išimčių dėl baudų nurašymo baigus fizinio asmens bankroto procesą taikymo.

Taigi, Projekte FABĮ 29 straipsnio 7 dalies pakeitimais siūloma įtvirtinti, kad baigus fizinio asmens bankroto procesą būtų draudžiama nurašyti kreditorių reikalavimus dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo ir reikalavimus, kurie kyla iš fizinio asmens pareigos sumokėti valstybei baudas, paskirtas ne tik už fizinio asmens padarytus administracinius nusižengimus, arba nusikalstamas veikas, bet ir už kitų įstatymų pažeidimus.

Įtvirtinant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos nuostatas FABĮ projekte siūloma nustatyti, kad baigus fizinio asmens bankroto procesą fiziniam asmeniui negali būti taikomi draudimai užsiimti individualia, ūkininko ar kita veikla, draudimai naudotis valstybės teikiamos pagalbos verslui priemonėmis ar kitų teisių apribojimai, grindžiami vien tuo, kad jam buvo iškelta bankroto byla.

4.9. Nemokumo procesų duomenys

Pagal Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 29 straipsnio nuostatas nustatyti nemokumo duomenys kiekvienais metais turės būti teikiami Europos Komisijai naudojantis standartine duomenų pateikimo forma, kurią Europos Komisija nustatys įgyvendinimo aktais. Šiuo metu standartinė duomenų pateikimo forma dar nėra nustatyta, taip pat vertinant tai, kad duomenų formos pateikimas gali būti keičiamas pagal iškilusį poreikį, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 29 straipsnio nuostatų įgyvendinimas įtvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 1125 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 24 d. nutarimo Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“, kuriuo pavesta priežiūros institucijai rinkti nustatytus duomenis ir juos teikti Europos Komisijai.

Atsižvelgiant į minėtame Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos straipsnyje nustatytus rinkti nemokumo duomenis (pvz., prašymų pradėti restruktūrizavimo procesus, kurie buvo nepatenkinti, skaičius), Projektu siūloma papildyti JANĮ 33 straipsnio1 dalį nustatant, kad teismas, naudodamasis valstybės informacinių sistemų sąveika, priežiūros institucijai teikia

statistinę informaciją apie pareiškimus teismui dėl nemokumo bylos iškėlimo, pvz., pateikiant turimą informaciją pagal tai, kiek prašymų buvo priimta, atmesta, atsiimta ir pačias teismo priimtas nutartis ir sprendimus.

4.10. Kiti patikslinimai, susiję su nemokumo procedūrų veiksmingumo didinimu:

– Atsižvelgiant į Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 1 straipsnio 2 dalies e papunktį, Projektu papildoma JANĮ 1 straipsnio 4 dalis, nustatant, kad JANĮ nuostatos, reguliuojančios juridinių asmenų restruktūrizavimo procesą, netaikomos ir centriniam vertybinių popierių depozitoriumui, o perkeliant Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 31 straipsnio 1 ir 2 dalį, Projektu papildoma JANĮ 1 straipsnio 6 dalis, nustatant, kad JANĮ įstatymas taikomas tiek, kiek jis neprieštarauja Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymui, Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymui ir Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymui.

– Siekiant aiškumo dėl JANĮ nustatytos galimybės taikyti laikinąsias apsaugos priemones susitarimo dėl pagalbos laikotarpiu ir Civilinio proceso kodekso nuostatos, kad laikinųjų apsaugos priemonių taikymo terminas negali būti ilgesnis kaip keturiolika dienų, siūloma Projektu patikslinti JANĮ 10 straipsnį nustatant, kad laikinosios apsaugos priemonės gali būti taikomos iki susitarimo dėl pagalbos sudarymo.

– Atsižvelgiant į tai, kad įsigaliojus JANĮ žemės ūkio subjektų reikalavimų tenkinimo pagal Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1408/2013 ir Vyriausybės nustatytą tvarką procedūra priskirtina patiems žemės ūkio subjektams, šiuo tikslu Projektu patikslinami JANĮ 77 ir 95 straipsniai ir FABĮ 29 straipsnis.

– Projektu siūloma patikslinti JANĮ 31 straipsnio 1 dalį nustatant, kad teismo nutartys ir sprendimai skundžiami CPK nustatyta tvarka, o nemokumo proceso dalyvių sprendimai ir (ar) veiksmai (neveikimas) nemokumo proceso metu per 14 dienų nuo tada, kai skundą pateikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie sprendimą ar veiksmą (neveikimą.

– Įvertinus praktikoje kylančias situacijas, kai kreditorių reikalavimai atsiranda po nemokumo bylos iškėlimo dėl nemokumo procedūrų vykdymo ir kai jie nėra susiję su ūkine komercine veikla, pvz., gyventojų pajamų mokestis, kuris priskaičiuojamas bankroto metu nuo darbuotojams išmokėtų Garantinio fondo išmokų, pridėtinės vertės mokestis, kurį turi sumokėti juridinis asmuo, kai bankroto metu turtas perleidžiamas ne pridėtinės vertės mokesčio mokėtojui, siūloma papildyti JANĮ 41 straipsnį 8 dalimi ir numatyti, kad tokius reikalavimus su jų pagrindimu galima pateikti administratoriui, kuris patikrinęs kreditoriaus reikalavimo teisės pagrindimo dokumentus, pateiktų tokius reikalavimus teismui.

Siekiant aiškumo Projektu siūloma papildyti JANĮ 94 straipsnio 2 dalies 1 punkto d papunktį nustatant, kad juridinio asmens nemokumo proceso, t. y. ir bankroto, ir restruktūrizavimo proceso, metu susidariusios neįvykdytos prievolės tenkinamos pirmąja eile, jei vadovaujantis JANĮ 28 straipsnio 4 dalimi jos nebuvo išieškotos Civilinio proceso kodekso, Mokesčių administravimo įstatymo ar Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

– Siekiant veiksmingo restruktūrizavimo proceso, siūloma Projektu papildyti JANĮ 130 straipsnio 2 dalies 2 punktą ir patį straipsnį nauja 5 dalimi numatant, kad nemokumo administratoriaus juridinio asmens naujai nurodomas darbuotojas, atsakingas už juridinio asmens nemokumo procesų administravimą, gali būti keičiamas tik esant kreditorių susirinkimo pritarimui ir jeigu naujasis darbuotojas, atsakingas už nemokumo procesų administravimą, atitinka Nemokumo administratorių atrankos taisyklėse nustatytas nemokumo administratoriaus juridinio asmens darbuotojui keliamas darbo krūvio ir darbo patirties sąlygas. Toks siūlymas grindžiamas

tuo, kad nemokumo procesas yra kreditorių procesas ir kreditoriai gali spręsti klausimus, kurie gali prisidėti prie atliekamo nemokumo proceso kokybės.

– Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 27 straipsnis nustato gaires, kuriomis siekiama užtikrinti efektyvius nemokumo procesus ir nemokumo administratorių kompetenciją. Priemonės, prisidedančios prie procedūrų veiksmingumo ir efektyvumo, susijusios nemokumo administratoriaus atsakomybe ir gali apimti nemokumo administratoriaus atstatydinimą konkrečioje byloje, teisės administruoti nemokumo procesus panaikinimą, nemokumo administratoriui mokamo atlygio sumažinimą, poveikio priemones ar net baudžiamąsias sankcijas.

Nemokumo administratorių priežiūra JANĮ yra pakankamai detaliai reglamentuota ir atitinka Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos siekius. Be to, bankroto proceso atveju yra aiškiai reglamentuotas nemokumo administratoriaus atlygio nustatymas, susiejant jį su bankroto proceso rezultatais. Restruktūrizavimo atveju nemokumo administratoriaus atlygis yra sutartinis tarp nemokumo administratoriaus ir juridinio asmens, tačiau siekiant šio proceso efektyvumo Projektu keičiamo JANĮ 43 straipsnį siūloma papildyti nauju punktu, kuris suteiktų teisę kreditoriams kreiptis į teismą dėl nemokumo administratoriaus atlygio sumažinimo, jei nemokumo administratorius nevykdo ir (arba) netinkamai vykdo JANĮ nustatytas funkcijas.

– Siekiant užtikrinti, kad bankroto proceso metu ūkinėje komercinėje veikloje įkeistas turtas, ypatingai kuris greitai dėvisi ir gali prarasti didelę savo vertės dalį (pvz., transporto priemonės, įrengimai) būtų naudojamas atsakingai, siūloma numatyti, kad įkeisto turto nuvertėjimas būtų laikomas juridinio asmens ūkinės komercinės veiklos išlaidomis. Kartu siūloma patikslinti Projektu keičiamo JANĮ 32 straipsnio 2 dalies 5 punktą papildant jį priežiūros institucijos tvarkomoje informacinėje sistemoje galima susipažinti su bankroto proceso išlaidų pagrindimu, taip šia nuostatą susiejant su JANĮ 44 straipsnio 6 punktu.

– Priėmus JANĮ nebeliko pareigos nemokumo administratoriui pranešti apie iškeltą bankroto bylą juridinių asmenų registrui, taip pat neliko pareigos teikti juridinių asmenų registrui duomenis ir dokumentus apie bankrutuojančią įmonę pakeitimus. Tokiu reglamentavimu buvo siekiama nedubliuoti duomenų teikimo ir mažinti administracinę naštą, nes šie duomenys Juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikiami tiesiogiai tesimo nutartimi. Siekiant užtikrinti šio nuostatos veikimą CK projektu siūloma nustatyti, kad nemokumo atveju duomenys apie juridinio asmens teisinį statusą yra įregistruoja Juridinių asmenų registro tvarkytojas pagal gautą teismo nutartį.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymų projektų nuostatų taikymo neigiamų pasekmių nenumatoma, nes jomis siekiama sudaryti sąlygas efektyviai pasinaudoti juridinių asmenų restruktūrizavimo procedūromis, siekiant išsaugoti gyvybingą verslą.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektais siūlomos nuostatos sudarys palankesnes sąlygas išsaugoti gyvybingą verslą pasinaudojant restruktūrizavimo galimybe.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai derinami Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priimtiems įstatymams įgyvendinti, reikės pakeisti:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimą Nr. 495 „Dėl Garantinio fondo nuostatų patvirtinimo“;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 18 d. nutarimą Nr. 504 „Dėl Likviduojamų dėl bankroto juridinių asmenų ar fizinių asmenų, kuriems iškelta bankroto byla, įsiskolinimo žemės ūkio veiklos subjektams tenkinimo iš valstybės biudžeto lėšų tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimą Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymų projektams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti reikės papildomų Garantinio fondo lėšų Garantinio fondo išmokoms restruktūrizuojamų juridinių asmenų darbuotojams. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skaičiavimu, prognozuojamas lėšų poreikis 2021 m. Garantinio fondo išmokoms skirtoms restruktūrizuojamų juridinių asmenų darbuotojams būtų apie 1 028 tūkst. Eur.

Papildomų valstybės biudžeto lėšų gali reikėti Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tvarkomos informacinės sistemos tobulinimui, naujiems funkcionalumams įdiegti.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„juridinio asmens restruktūrizavimo procesas“, „fizinio asmens bankroto procesas“ „restruktūrizavimo planas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi įstatymų projektų pagrindimai ir paaiškinimai nėra reikalingi.

_____